HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-13)

DÜNYA ZATÜRRE GÜNÜ
12 KASIM 2026

Zatürre Nasıl Bir Hastalıktır?

Zatürre, akciğerlerin akut bir solunum yolu enfeksiyonudur. Zatürre hafif bir tablodan yaşamı tehdit eden ağır bir hastalığa kadar geniş bir yelpazede seyredebilir ve her yaş grubunu etkileyebilir. Hastalığa çoğunlukla virüsler ya da bakteriler yol açmaktadır.

Akciğerler alveol adı verilen küçük hava keseciklerinden oluşmaktadır. Gaz alışverişinin gerçekleştiği alveoller, zatürrede inflamasyon (iltihaplanma) sonucu irin ve sıvıyla dolar; bu durum soluk alıp vermede zorlanma ve yeterince oksijen alınamamasına yol açar.[1]

Dünyada zatürreye bağlı ölümlerin en sık nedeni *Streptococcus pneumoniae*'dır. Bu bakteri, alt solunum yolu enfeksiyonlarına bağlı ölümlerin yaklaşık dörtte birinden sorumludur. Grip (influenza) ve Respiratuvar Sinsityal Virüs (RSV) gibi solunum yolu virüsleri de önemli etkenler arasındadır. [2, 3]

Zatürre Neden Önemlidir?

Zatürre başta olmak üzere alt solunum yolu enfeksiyonları, dünyada bulaşıcı hastalıklara bağlı ölümlerin birinci nedenidir. Küresel Hastalık Yükü 2023 çalışmasına göre alt solunum yolu enfeksiyonları yaklaşık 2,5 milyon ölüme neden olmuştur. Hastalık yükünü en çok beş yaş altı çocuklar ile 70 yaş ve üzeri yetişkinler oluşturmaktadır. Örneğin, belirtilen ölümlerin 610.000'i beş yaş altındaki çocuklardır.[4] Beş yaş altı çocuklarda alt solunum yolu enfeksiyonlarına bağlı ölüm hızının 2010 yılından bu yana %33,4 azaldığı, ancak 70 yaş ve üzerindeki yetişkinlerde yalnızca sınırlı bir düşüş olduğu gösterilmiştir.[2]

Türkiye'de Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2024'e göre solunum sistemi hastalıkları; dolaşım sistemi hastalıkları ve kanserlerden sonra **üçüncü sıradaki ölüm nedeni**dir. Zatürre tek başına Türkiye'deki tüm ölümlerin %9'undan sorumludur; bu durum Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerinde %2'dir. Türkiye Sağlık Araştırması 2022 verilerine göre 0-6 yaş çocukların %6,9'u son altı ay içinde zatürre gibi alt solunum yolu enfeksiyonu geçirmiştir.[5]

Zatürre Nasıl Bulaşır?

Zatürreye yol açan virüs ve bakteriler sıklıkla burun ve boğazda bulunur; bu mikroplar enfekte kişilerle doğrudan temas sonrası akciğerlere ulaşıp enfeksiyonlara yol açabilir. Hasta bireyin öksürmesi ya da hapşırması sırasında havaya saçılan damlacıklarla da bulaşabilirler. Yenidoğanlarda, özellikle doğum sırasında ve hemen sonrasında, kan yoluyla bulaş da görülebilir.[6]

---

[1] [Internet] https://www.who.int/health-topics/pneumonia#tab=tab_1 Erişim: 10.11.2026
[2] GBD 2023 Lower Respiratory Infections and Antimicrobial Resistance Collaborators. Global burden of lower respiratory infections and aetiologies, 1990–2023: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2023. Lancet Infect Dis. 2026;26(4). doi: 10.1016/S1473-3099(25)00689-9
[3] Centers for Disease Control and Prevention. Announcement: World Pneumonia Day — November 12, 2016. MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2016;65(44):1241. [Internet] https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/65/wr/mm6544a10.htm Erişim: 10.11.2026
[4] [Internet] https://stoppneumonia.org/latest/world-pneumonia-day/ Erişim: 10.11.2026
[5] Bora Başara B, Aygün A, Özdemir TA, Kulali B, editörler. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2024. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü; 2025. Yayın No: 1378. s. 30, 34, 40, 57-58.
[6] World Health Organization. Pneumonia in children. Fact sheet. 11 November 2022. [Internet] https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/pneumonia Erişim: 11.11.2026

Bu dokuman, Dr. Sevgi Kargı tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 12.11.2026 taribnde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Kargı S., Aslan D. Dünya Zatürre Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-13-[Internet] http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/. Erişim: 16.11.2026

Zatürre İçin Risk Grupları Kimlerdir? [7, 4, 6,]

- ✓ Beş yaş altı çocuklar
- ✓ 65 yaş ve üzeri yetişkinler
- ✓ Kronik hastalığı olan bireyler [Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH), Diyabet (Şeker Hastalığı) vb.]
- ✓ Bağışıklık sistemi zayıflamış olanlar (HIV enfeksiyonu, bağışıklığı baskılayan hastalıklar ve bağışıklık baskılayan ilaç kullanma vb.)
- ✓ Yetersiz beslenen çocuklar ve İlk 6 ay yalnızca anne sütü almama
- ✓ Sigara içenler ve ebeveyni sigara içen çocuklar
- ✓ Odun vb. katı yakıtlarla ısınma ve yemek pişirmeye bağlı iç ortam hava kirliliğine ya da dış ortam hava kirliliğine maruz kalanlar

Zatürre Belirtileri Nelerdir? [8, 6, 1,]

- ✓ Öksürük, balgam
- ✓ Ateş, terleme ve titreme
- ✓ Nefes darlığı
- ✓ Göğüs ağrısı
- ✓ Yorgunluk, halsizlik
- ✓ Bulantı, kusma ya da ishal
- ✓ Özellikle yaşlılarda zihin bulanıklığı (konfüzyon)
- ✓ Bebeklerde beslenememe ya da sıvı alamama, bilinç kaybı, vücut ısısında düşme ve havale

Zatürre Tanı ve Tedavisi Nasıldır?

Bakteriyel zatürrenin tedavisi antibiyotiklerdir. Olguların çoğu, ağızdan antibiyotiklerle tedavi edilebilir ve yalnızca ağır olguların hastaneye yatırılması gerekir. İstirahat ve bol sıvı tüketimi iyileşmeyi destekler. Ağır olgularda tıbbi oksijen desteği gerekmektedir. Antibiyotiklerin yalnızca hekim önerisiyle ve önerildiği şekilde kullanılması önemlidir. Antibiyotik kullanımında kılavuzlara uyulması antibiyotik direncinin gelişimini önlemektedir [9, 1, 6]

Zatürre Nasıl Önlenir?

Zatürreden korunmanın en etkili yolu aşılamadır (1). Haemophilus influenzae tip B (HİB), pnömokok, kızamık, boğmaca, grip, COVID-19, su çiçeği ve RSV'ye karşı aşılar zatürreye yol açan enfeksiyonları önlemeye yardımcı olur [10, 3] Bu aşıların kimlere ve ne zaman yapılacağı yaş ve sağlık durumuna göre değiştiğinden bir sağlık çalışanına danışılmalıdır. Aşılamanın yanı sıra şu önlemler de zatürreden korunmada önemlidir:

- ✓ Ellerin su ve sabunla sık sık yıkanması, sık dokunulan yüzeylerin temizlenmesi
- ✓ Öksürürken ve hapşırırken ağız ve burnun mendille ya da dirsek içiyle kapatılması
- ✓ Hasta bireylerle yakın temastan kaçınılması

---

[7] Centers for Disease Control and Prevention. Risk Factors for Pneumonia. [Internet] https://www.cdc.gov/pneumonia/risk-factors/index.html Erişim: 10.11.2026

[8] [Internet] https://www.nfid.org/3-things-to-know-on-world-pneumonia-day/ Erişim: 11.11.2026

[9] Centers for Disease Control and Prevention. Announcement: World Pneumonia Day — November 12, 2017. MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2017;66(44). [Internet] https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/66/wr/mm6644a7.htm Erişim: 11.11.2026

[10] [Internet] https://www.cdc.gov/pneumonia/prevention/index.html Erişim: 10.11.2026

Bu dokuman, Dr. Sevgi Kargı tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 12.11.2026 taribnde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Kargı S., Aslan D. Dünya Zatürre Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-13-[Internet]
http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/. Erişim: 16.11.2026

- ✓ Hastalanınca evde kalınması
- ✓ Tütün ve tütün dumanından uzak durulması, tütün kullananların bırakması
- ✓ İç ortam hava kirliliğinin azaltılması (temiz yakıt kullanımı, ortamların düzenli havalandırılması)
- ✓ Yaşamın ilk altı ayında bebeğin yalnızca anne sütüyle beslenmesi
- ✓ Yeterli ve dengeli beslenme, yeterli uyku ve düzenli fiziksel aktivite
- ✓ Astım, KOAH, şeker ve kalp hastalığı gibi kronik hastalıkların düzenli takip ve tedavisi [1, 10]

Dünya Zatürre Günü Nedir?

Dünya Zatürre Günü, 2009 yılından bu yana her yıl 12 Kasım'da, zatürreye karşı farkındalığı artırmak ve küresel eylem çağrısında bulunmak amacıyla yapılmaktadır. 2026 yılı Dünya Zatürre Günü teması, **"Zatürre Kontrolünde Yeni Bir Dönem" (*A New Era of Pneumonia Control*)** olarak belirlenmiştir. Tema, son yıllarda aşılar, tanı araçları ve tedavi alanında sağlanan önemli ilerlemeleri vurgulamaktadır. Aynı zamanda bu yeniliklerin, özellikle hizmetlere erişimi kısıtlı topluluklar olmak üzere herkese ulaştırılması gerektiğinin altını çizmektedir. 2026 yılında öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır.

- ✓ **Aşılar:** Pnömokok, Hib, grip, RSV ve kızamık aşıları zatürreye yol açan enfeksiyonları önlemektedir.
- ✓ **Tanı araçları:** Zatürre ölümlerini azaltmak için erken tanı ve tedavi yapabilen sağlık sistemleri gereklidir; bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü, ek solunum desteğine ihtiyacı olan hastaların erkenden belirlenmesini kolaylaştıran nabız oksimetrelerin her sağlık kuruluşunda bulunmasını önermektedir.
- ✓ **Tedavi:** Bakteriyel zatürrede uygun antibiyotik kullanımı, destek tedavisi ve tıbbi oksijene erişim hastalığın ve komplikasyonlarının yönetimini sağlamaktadır.
- ✓ **Erişim ve eşitlik:** Ülkelerin çocuk ölümlerini azaltabilmesi için tüm çocukların iyi beslenme, temiz hava, aşılama ve gerektiğinde tedaviye erişimi sağlanmalıdır.
- ✓ **Yaşlanan toplumlar:** Yaşlılarda kırılganlığı ele almak; erişkin aşılama programlarını güçlendirmek ve aşı tereddüdüyle mücadele etmek gelecekteki zatürre kontrolünün temel unsurları olacaktır.[11]

[11] [Internet] https://www.sterlinghospitals.com/blogs/world-pneumonia-day Erişim: 11.11.2026